

Konkrétne:

Partizáni, nespokojní s takýmto vývinom, strácajú dôveru a ľahko sa stávajú slepým nástrojom a obeťou reakcie falošných prorokov napr. Zlámal, ktorý má spojenie s nejakými reakčnými kruhmi z Čiech. Medzi partizánmi vystupuje ako martýr, ktorého Husák chcel dať zákerne zastreliť, potom otráviť, Dr. D. Okáli že ho zradil a odovzdal HG a Nemcom, a podobné reči, ako sám vieš, čo hovoril v Bojniciach.

Druhé krídlo, spojené s Veleckým, dnes otvorene hovorí, že partizáni nemôžu ísť len v línii komunistickej strany. Že on nikdy nebude súhlasiť s komunistami ani so ZSSR. Viac sa treba pozerať na západ atď. Je pravdepodobné, že čoskoro počne brojiť proti dnešnej zostavy ZSP. Že okolo Zväzu partizánov sa zamotáva niť agentov Demokratická strana zo západu, bolo vidieť i v redakcii. Hlavný redaktor Kunetka často chodieval do Prahy, sabotoval odosielanie niektorých našich čísel do Čiech atď.

Navrhujem jedno.

Ako všetci komunisti, tak i vedúci činitelia a ústredie Komunistickej strany Slovenska nech venuje viac pozornosti partizánskym otázkam.

Väčšina vedúcich činiteľov strany na vidieku sú bývalí partizáni, a lebo tí, ktorí ich napomáhali a tí sú taktiež považovaní za partizánov. Nech si títo vedúci činitelia a sekretariáty strany viac všímajú partizánskych vecí, nech napomáhajú vedenie a organizovanie odbočiek ZSP, kde na vedúcich miestach musia byť spoľahliví straníci. Nedovoliť špiniť partizánske meno nejakým zvrhlým partizánom a nad tým len hodiť rukou.

Prípady v Brezne. Partizán, vedúci odbočky, zdefraudoval peniaze a ako prísediaci ES(ľudového súdu) dal sa ovplyvniť kolaborantovi. Bol som za s.(súduhpm) Gotierom, že prečo, keď videli u neho také sklony, nevyhodili ho z toho miesta a žiadali so, aby strana určila nejakého vhodného partizána na vedenie okr.(esnej) odbočky, no už je tomu viac ako dva mesiace a nič nepodnikla. A tí biedni partizáni a ich pozostalí chodia dnes na ústredie ZSP(Zväzu slovenských partizánov) do Bratislavy, nadávajú na všetko a stávajú sa deštruktívnym živlom. Také prípady máme aj v Rimavskej Sobotke, v Tisovci, v Lučenci a na iných miestach, najmä na východe.

V tejto veci žiadam, aby i u vás bola urobená náprava a urýchlená náprava. A partizánske odbočky sa musia stať oporou strany i NV(národných výborov) i vo verejnom živote.

Tajomník ZSP(Zväzu slovenských partizánov):
npor. Falťan

Slovenský národný archív Bratislava, f. Úrad predsedníctva Slovenskej národnej rady, kart. 118, inv. č. 120.

Dokument č. 34

Ohlas Strany práce „Slovenskému ľudu“, vydaný pri vzniku strany

S l o v e n s k é m u ľ u d u !

Slovenský národ prežil poslednú vojnu hrdinsky a čestne. Priniesol ťažké obeť, ktorými opäť získal svoju slobodu. Prítomnosť a budúcnosť našich pokolení je v rukách dnešnej generácie. Preto je potrebné, aby sme sa aj na usporiadaní nášho verejného života zúčastnili všetci

Politický život na Slovensku od skončenia vojny ukázal, že systém dvoch politických strán na Slovensku mnohým z Vás neumožňoval aktívnu spoluprácu pri rozhodovaní o verejných veciach tak, ako by bolo potrebné, hoci ste ostali verní Československej republike, demokracii

a hoci ste sa chystali prispieť svojim dielom na budovaní lepšieho a spravodlivejšieho života v našej domovine. Aby sa týmto našim želaniam a potrebám politického vývinu, vyvierajúceho zo slovenskej pôdy, vyšlo v ústrety, aby sa rozšírila národná jednota a aby sa upevnili pokrokové a demokratické sily na Slovensku, ustavila sa dňa 20. januára 1946

„S t r a n a p r á c e“ ako tretia politická strana na Slovensku.

Strana nadväzuje na úsilie a boje pracujúceho ľudu v ČSR, avšak rovnako aj na prácu nášho domáceho a zahraničného odboja za poslednej svetovej vojny a na slovenské národné povstanie a hlási sa k záväzkom, ktorými sú pre nás obeť tohto odboja. Strana práce nadväzuje aj na terajší vývoj medzinárodnej politiky a svetového hospodárstva.

Vystúpenie a činnosť Strany práce nie sú namierené ani proti jednej z doterajších politických strán. Najmä by bolo nesprávne vysvetľovať si tento krok ako pokus o oslabenie jednoty pracujúcich vrstiev na Slovensku. Strana práce pokladá si totiž za jednu zo svojich najprednejších povinností úsilie pracujúcich vrstiev o ich lepšie zabezpečenie a uplatnenie všemožne podporieť.

Vo vzťahoch človeka k človeku zavrhuje Strana práce všetko, čo je založené na nenávisti, strachu a násilí. Spravodlivý spoločenský poriadok možno budovať len na vzájomnej úcte a bratstve, uvedomelej spolupráci a ľudskej slobode.

Strana práce je stranou všetkých pracujúcich ľudí. Za pracujúceho človeka pokladá každého, kto vidí zmysel života v užitočnej práci. Odmieta názor, akoby pracujúci človek bol nejakým vydedencom ľudskej spoločnosti, nešťastníkom alebo tvorom menejcenným. Strana práce nepokladá prácu za nešťastie, za skladbu alebo za zlý úděl človeka, ale za šťastie a radostnú príležitosť, aby človek mohol plniť svoje životné poslanie.

Strana práce nechce narábať s heslami a sľubmi, lebo to nie je práca, ako jej ona rozumie. Bude dbať o to, aby sa jej skutky kryli s tým, čo hlása a čo je jej programom, s ktorým náležito slovenskú verejnosť oboznámi.

Aby však aj do toho času slovenská spoločnosť vedela, aké stanovisko zaujíma Strana práce k najdôležitejším otázkam nášho verejného života, treba uviesť aspoň tieto základné prvky jej programu:

Keďže najmä robotnícke a drobné maloroľnícke vrstvy ukázali sa aj u nás aj inde vo svete pravými a úspešnými predbojovníkmi spoločenského pokroku, potreby a požiadavky týchto vrstiev budú v činnosti Strany práce stáť na prvom mieste a nájdú v nej svoj osobitný výraz a osobitnú pozornosť. To, pravda, neznačí, že by záujmy ostatných pracujúcich, najmä štátnych, verejných a súkromných zamestnancov, remeselníkov, obchodníkov, živnostníkov a vzdelancov v Strane práce neboli rešpektované a že by sa Strana práce za ne nehodlala zasadzovať. Potrebnú silu a dôraz pri uplatňovaní požiadaviek všetkých pracujúcich vrstiev treba vidieť v hnutí najširších mas pokrokového robotníctva, drobného a stredného roľníctva.

Strana práce je stranou hospodárskej demokracie. Znárodnenie priemyselných zdrojov, energetického hospodárstva, bankovníctva, poisťovníctva, podnikov ťažkého priemyslu a iných veľkých podnikov priemyselných, veľkostatkárskych a dopravy zlomili „moc našich národných nepriateľov a zradcov, i moc nepriateľov pracujúceho ľudu. Na Slovensku kladú sa nad to i základy nového hospodárskeho života a novej jeho výstavby spriemyslením Slovenska. Znárodnené podniky nesmú vyústiť v štátny kapitalizmus, ale v prostriedky skutočnej účasti pracujúceho ľudu na ich správe a používaní, lebo len takto zabezpečia nielen vyššiu životnú úroveň slovenského robotníctva a ostatného zamestnanectva, ale i roľníctva. Znárodnené podniky musia utvoriť nové pracovné príležitosti a nové odbytové možnosti pre poľnohospodárske výrobky. Aby roľnícky stav mohol dosiahnuť vyššej životnej úrovne,

musia sa utvoriť potrebné predpoklady k trvalej spolupráci medzi výrovou poľnohospodárskou a priemyselnou a musí sa odstrániť cenová disparita medzi výrobkami poľnohospodárskymi a priemyselnými. Tak sa dnes musí spojiť záujem robotníka, roľníka a s nimi aj ostatných pracujúcich vrstiev, živnostníctva a inteligencie. Strana práce sa pričiní o to, aby slovenský robotník, malý a stredný roľník, živnostník a intelektuál mohol stavať svoju budúcnosť na bezpečných právnych základoch, lebo len právna istota v občianskom živote, v pracovnom pomere, v podnikaní a v úradných opatreniach je zárukou konsolidácie našich pomerov a zvýšenia blahobytu nášho obyvateľstva.

Strana práce stavia sa za čo najširší a najprenikavejší vplyv pracujúcich vrstiev na správu verejných vecí, a to tak v orgánoch zákonodarných, ako i administratívnych a tiež v miestnej, záujmovej a odbornej samospráve.

Pre zákonom nech sú si všetci riadni občania rovní a to v práve verejnom i súkromnom. Verejná moc a jej orgány nesmú občanovi nariadiť povinnosti alebo odňať práva z inej príčiny, ako z príčiny zákonitej. Sloboda myslenia, sloboda slova, sloboda tlače, a možnosť zdravej konštruktívnej kritiky musia sa stať základom ozaj demokratického politického usporiadania v Československej republike. Najmä sloboda viery a možnosť voľného a ničím nehateného náboženského prejavu slovenského ľudu, ktorý je známy svojim hlbokým náboženským presvedčením, musia byť plne uznané a rešpektované.

Slovenskosť i československosť a slovanskosť i ľudskosť sú zásadami, ktorých sa bude Strana práce pridržať pri budovaní spolužitia našich dvoch národov v Československej republike. Chceme mať z Československej republiky svoj národný štát. Vidíme v ňom a jedine v ňom záruku svojho slobodného národného rozvoja. Chceme mať Československú republiku silnú, a preto i pevne jednotnú a plne uspokojujúcu všetky národné túžby a potreby Slovákov. Zárukou toho bude medzi iným aj dôsledné uskutočnenie zásady, že ľud si má vládnuť sám. Moc v rukách národných výborov, keď slobodné voľby do nich postaví všade ľudí schopných, poctivých a takých, ktorým ľud dôveruje, bude najlepším prostriedkom, aby si pracujúci ľud naozaj vládol. Centralizmus, a to aj pražský, ale aj bratislavský, musí patriť minulosti. Z tohto základu musí vyrastať ľudová správa Slovenska a pod týmto zorným uhlom sa má rozdeliť i právomoc medzi národné orgány Slovenska a štátnu správu Československej republiky.

V zahraničnej politike pokladá Strana práce za základ nášho budúceho medzinárodného postavenia zmluvu so Sovietskym zväzom o vzájomnom priateľstve a vzájomnej spolupráci. Táto zmluva sa má stať východiskom k utvoreniu úzkeho spojenia aj s ostatnými slovanskými národmi. Súčasne si však Strana práce želá zachovať a ďalej prehľbovať doterajšie priateľské vzťahy Československej republiky k západným demokraciám, najmä k Veľkej Británii, k Spojeným štátom severoamerickým, k obrodenej Francii a k iným slobodným štátom sveta.

Strana práce verí, že dobrou vôľou, vysokým pracovným úsilím a vo vedomí plnej zodpovednosti podarí sa nám dosiahnuť cieľa, o ktorý nám všetkým ide: rozkvetu Slovenska, vyššej životnej úrovne nášho obyvateľstva, osobného blahobytu každého jednotlivca a vôbec života, ktorý hodno žiť.

V Bratislave 20. januára 1946

Ústredný akčný výkonný výbor Strany práce

Dr. Ivan Dérer

čestný predseda

Ivan Frlička Alexander Bahurinský Šimon Struhárik
predseda   podpredseda   jednatel'

Jozef Bahurinský, Bratislava. Ján Bečko, Bratislava - Praha. Dr. Ján Čaplovič, Bratislava - Praha. Štefan Černík, Trenčín. Michal Dado, Bratislava. Ľudovít Dobrotka, Bratislava. Alexander Huba, Spiš. Nová Ves. Marg.(ita) Chovancová, Bratislava. Ferd.(inand) Chodík, Zvolen. Ondrej Ivanič, Račištorf. Pavol Jahelka, Hlohovec. Frant. Jurný, Uhorská Ves. Gustav Kusý, Bratislava - Praha, Dr. Andrej Markus, Košice. Vojtech Molitoris, Rim.(avská) Sobota. Karol Miklánek, Prešov. Dr. Jozef Mrázek, Bratislava. Vojtech Pacl, Ružomberok. Ema Pišková, Bratislava. Viliam Radakovič, Bratislava. Frant.(iše) Soldán, Bratislava. Ignác Šajmír, Trnava. Ján Šindler, Komárno. Jozef Šimko, Spiš.(ská) Nová Ves. Jozef Vida, Michalovce. Andrej Vjerg, Trnava. Gustáv Zelník, Žilina.

Slovesnký národný archív Bratislava, f. Úrad Predsedníctva Slovenskej národnej rady, kart. 114, inv. č, 116.

Dokument č. 35

Obežník Ústredného sekretariátu Demokratickej strany č. 2 z 22. januára 1946 o situácii v Demokratickej strane v súvislosti s úsilím o vytvorenie nových politických strán.

Ústredný sekretariát Bratislava,
Demokratickej strany

dňa 22. januára 1946

BRATISLAVA

Obežník č. 2/1946 - polit.

V poslednom čase rozširujú sa poplašné správy okolo Demokratickej strany a priamo so závideniahodnou vynaliezavosťou sa púšťajú do novín, alebo medzi ľud najnemožnejšie chýry o ťažkostiach, ktoré údajne prežíva.

Nie je možné na všetky tieto útoky reagovať v dennej tlači a ani by nebolo dôstojné, aby sme na všetko odpovedali. Nakoľko však táto zámerná kampaň by mohla naštříbiť hladinu dôvery u neinformovaného občianstva, je potrebné sa s touto vecou vysporiadať, povedať jasné slovo a informovať straníkov.

Je samozrejmé, že v niektorých otázkach vo veciach verejných vyskytnú sa rôzne názory, čo ovšem nejde na úkor jednoty strany. Demokracia túto rôznosť mienok pripúšťa a je to práve iba demokracia, ktorá pripúšťa výmenu názorov podľa Masarykovej zásady: Demokracia je diskusia. Netreba nám zdôrazňovať, ale iba konštatujeme, že nenesieme len formálne v našej firme meno „Demokracia“, ale túto dôsledne uplatňujeme nielen navonok, ale i vo vlastnom straníckom zariadení. U nás má právo každý namietat', diskutovať, vyslovovať názory a zaujímat' stanoviská.

Je pochopiteľné, že v takomto, pre demokratov samozrejmom počínaní, môže vidieť vedenie KSS nejednotnosť alebo i tvorenie frakcií, najmä keď u nich má miesto iba diktát a slepé poslúchanie rozkazov, je ťažké pochopiť podstatu demokracie a slobody prejavu vôle. Táto sloboda prejavit' mienku je jedným z podstatných rozdielov medzi DS a KSS. Uvádžeme toto